

FAQ zaak-Smeesters, juni 2012

Hoe is de zaak aan het licht gekomen?

De Amerikaanse onderzoeker dr. Uri Simonsohn van The Wharton School of Pennsylvania stelde vorig jaar augustus vraagtekens bij uitkomsten van onderzoek van de betrokken hoogleraar. Die heeft dit besproken met zijn vakgroepvoorzitter en zich eind november 2011 vervolgens op aanraden van de vakgroepvoorzitter van Rotterdam School of Management (RSM) gemeld bij de vertrouwenspersoon Wetenschappelijke Integriteit. Aansluitend is in januari 2012 door het College van Bestuur van de Erasmus Universiteit Rotterdam een Commissie Wetenschappelijke Integriteit (CWI) ingesteld. De zorgvuldigheid naar alle betrokkenen (niet alleen de betrokken hoogleraar, maar bijvoorbeeld ook zijn promovendi en co-auteurs) heeft er niet alleen toe geleid dat de CWI in stilte heeft geopereerd, maar ook dat het onderzoek van de CWI meer tijd heeft gekost dan aanvankelijk werd gedacht. Op 25 juni 2012 is het rapport gepubliceerd.

Is hier sprake van datafabricage?

Het betreft geen datafabricage. Het betreft het weglaten van data om significante effecten te krijgen zonder vermelding daarvan. Bij drie artikelen (zie rapport) is de commissie op patronen in de data gestuit die uiterst onwaarschijnlijk zijn. Deze patronen zijn vermoedelijk te wijten aan dataselectie door Smeesters. Smeesters heeft toegegeven bij de betreffende drie artikelen data te hebben verwijderd om significante effecten te krijgen. Eerst werd een analyse met alle proefpersonen gedaan en als het effect niet sterk genoeg is werd de analyse herhaald zonder de proefpersonen die de instructie niet goed gelezen hadden.

Waarom worden niet alle artikelen van Smeesters ingetrokken?

Er dienen directe feiten te zijn om alle artikelen terug te trekken. De simulatie voor 22 experimenten laat problemen zien bij drie artikelen. Dit, gecombineerd met het feit dat de ruwe data niet meer beschikbaar waren en het feit dat Smeesters toegaf de zogenaamde 'blue dot selectie' te hebben toegepast zonder dat te rapporteren in de artikelen, was voor de commissie de reden om terugtrekking van de genoemde drie artikelen te adviseren. De opdracht van de CWI is nu afgerond. Het is aan het CvB om een nieuwe commissie bij elkaar te roepen als er nieuwe aanleiding daarvoor is.

Heeft de betrokken hoogleraar promovendi/zijn er mensen bij hem gepromoveerd?

Smeesters heeft nog geen promovendi afgeleverd, huidige promovendi zijn inmiddels overgestapt naar andere promotoren.

Wat gebeurt er het lopende onderzoek van de hoogleraar?

Hij heeft geen projecten meer lopen aan de EUR of met medewerkers aan de EUR.

Waarom heeft de hoogleraar zijn ontslag ingediend?

Tijdens het onderzoek van de CWI heeft de betrokken hoogleraar zijn ontslag vanwege privéomstandigheden aangeboden. Zolang de CWI haar onderzoek deed is het ontslagverzoek aangehouden. Zodra het CvB de conclusies van de CWI onderschreef, is het ontslagverzoek (per 21 juni 2012) aanvaard.

Wat was er gebeurd als deze hoogleraar niet zelf zijn ontslag had aangeboden?

Wij speculeren niet op een mogelijke situatie. In algemene zin geldt dat net als bij ander wangedrag, ook wetenschappelijk wangedrag niet wordt getolereerd op de EUR. Zowel wetenschappers, studenten als ondersteunend personeel worden met proportionele sancties geconfronteerd. Dit kan ertoe leiden dat een betrokkene wordt ontslagen. Deze kwestie is het bewijs van het zelfreinigend vermogen van het systeem.

Hoe groot is deze zaak?

Het is altijd ernstig als de wetenschappelijke integriteit wordt geschonden. In het belang van de wetenschap is het goed dat dit aan het licht komt.

Welke aanbevelingen doet de commissie?

De CWI beveelt aan te onderzoeken of de cultuur binnen het werkveld van de betrokken hoogleraar en zijn afdeling kunnen hebben bijgedragen aan deze ontsporing. Het College van Bestuur neemt deze aanbeveling graag over. Naast protocollering waaraan de EUR al werkte en de nieuwe richtlijnen die in VSNU-verband zijn opgesteld (zie voor meer info hieronder), moet immers de cultuur ook een handvat bieden om integer wetenschap te bedrijven. De decaan van RSM is gevraagd hier voor 1 januari 2013 over te rapporteren.

Wat doet de Erasmus Universiteit om herhaling te voorkomen?

De Erasmus Universiteit Rotterdam werkt momenteel hard aan het opstellen van protocollen voor dataverzameling en dataopslag, mede naar aanleiding van de affaire-Stapel. De betrokken onderzoeken van Smeesters zijn overigens voor de affaire-Stapel uitgevoerd. Daarnaast komt er een cursus wetenschappelijke integriteit voor promovendi, waarschijnlijk dit najaar al.

Ook zijn in VSNU-verband de *Code Wetenschapsbeoefening* (link) en de *Klachtenregeling wetenschappelijke integriteit* (link) aangescherpt. De Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening bevat regels voor wetenschappelijk onderwijs en onderzoek op de Nederlandse Universiteiten. Deze regels omvatten de termen zorgvuldigheid, betrouwbaarheid, controleerbaarheid, onpartijdigheid en onafhankelijkheid. De formulering van de code is in juni 2012 op specifieke punten aangescherpt in VSNU verband. Verder wordt de huidige klachtenregeling wetenschappelijke integriteit van de EUR conform het model van de VSNU aangepast: scheiding van vertrouwenspersoon wetenschappelijke integriteit en voorzitter commissie wetenschappelijke integriteit. Tevens komt er een vaste commissie.

Is hier sprake van een incident of is er sprake van een cultuurprobleem?

Het CvB heeft niet het gevoel dat de EUR een cultuurprobleem heeft. Met de aanbevelingen van de CWI in de hand zal de EUR echter wel een vervolgonderzoek bij RSM instellen om over dit punt absolute zekerheid te verkrijgen.

Lopen er op dit moment zaken rond wetenschappelijke integriteit?

Daar doen wij geen mededelingen over.

Is een zaak als deze in de toekomst voorkomen?

Volledige zekerheid is nooit te geven. De Erasmus Universiteit Rotterdam werkt aan regels, protocollen en een cultuur waarin een dergelijke zaak niet kan voorkomen. Het gaat uiteindelijk om de ethiek van de individuele onderzoeker.